

'De natuur in Noordwest-Europa is de meest versnipperde ter wereld'

Renovatum
1705

Open grenzen voor natuur

Om de biodiversiteit te versterken moeten dieren en planten kunnen gaan en staan waar ze willen. Natuurgebieden moeten daarom op Europees niveau op elkaar aansluiten. Onderzoekers van Wageningen UR maakten een eerste kaart van zo'n ecologisch netwerk. De praktische uitwerking vraagt nog veel afstemming tussen lidstaten.

Dieren en planten hebben geen paspoort nodig om de grens over te komen. Ze worden eerder tegengehouden door de verstedelijking. Edelherten in West-Europa hebben daar bijvoorbeeld last van, zo heeft onderzoek van Alterra naar de samenhang tussen bestaande en mogelijke leefgebieden voor de soort laten zien. Potentieel leefgebied is er genoeg, maar dat ligt vaak in geïsoleerde gebieden.

De natuur in Noordwest-Europa is de meest versnipperde ter wereld. Dieren en planten kunnen zich hierdoor moeilijk over grotere afstanden verspreiden. Populaties verzwakken door het gebrek aan uitwisseling van individuen tussen gebieden, wat de al kwetsbare biodiversiteit in Europa verder onder druk zet. Ook dieren en planten die door de klimaatverandering moeten verhuizen naar geschiktere leefgebieden, stuiten op de grenzen van de natuurgebieden.

Om soorten duurzaam te kunnen laten voortbestaan en de kans te geven om te reageren op de veranderingen in hun leefgebieden, willen de Europese landen een Europees dekend netwerk realiseren van internationaal en nationaal beschermde gebieden en verbindingzones. Nederland heeft groot belang bij dit Pan-Europese Ecologische Netwerk (PEEN), zegt Rob Jongman van Alterra. "Wij zijn heel trots op onze Veluwe, maar Europees gezien valt het gebied in het niet. We zijn afhankelijk van de natuur van omliggende landen."

Kaart

Onder Jongmans leiding publiceerde Alterra in 2006 een kaart met daarop de belangrijkste bossen, moerasgebieden, graslanden en andere belangrijke natuurgebieden in West-Europa, plus de al bestaande verbindingen, op basis van beschikbare gegevens. "Hierna hebben we alle landen gevraagd welke natuurgebieden uit hun land zij in het netwerk vinden thuishoren", vertelt Jongman. De aanpak leverde direct discussies op. "In Nederland hechten we bijvoorbeeld veel waarde aan cultuurlandschappen, terwijl Frankrijk daar vanuit het natuurbeleid weinig aandacht voor heeft", illustreert hij.

De uiteindelijke kaart is volgens de onderzoekers dan ook nadrukkelijk bedoeld als een

indicatie en niet als een blauwdruk voor de uiteindelijke begrenzingen van het ecologisch netwerk. Wel bevestigde het overzicht opnieuw de versnippering en wordt duidelijk dat West-Europa een enorme taak wacht.

Trekkersrol

Ondanks zijn bescheiden natuuraandeel heeft Nederland een trekkende rol in de realisatie van het Europese ecologische netwerk. "We hebben veel ervaring met ontwerpen dankzij de ontwikkeling van Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur", zegt Jongman. Nederland is in 1990 als eerste land begonnen met de ontwikkeling en uitvoering van een EHS. Andere landen zijn nog lang niet zover. Zo is Frankrijk nog bezig met een voorstudie. Jongman: "Wij kunnen onze deskundigheid inzetten voor de rest van Europa."

Het gaat niet alleen om de voortzetting van de Nederlandse EHS en de aanleg van verbindingen, maakt Jongman duidelijk. "We moeten een gezamenlijk beleid ontwikkelen. Als het ene land alles doet om bepaalde vogels te beschermen, maar een ander land ze vervolgens afschiet, levert dit conflicten op. Overleg met onze bureaus is dus noodzakelijk. Zeker nu het klimaat en het landgebruik veranderen. Wat zijn de ontwikkelingen? Hoe veranderen de trekroutes van vogels en hoe gaan de landen hiermee om? We moeten het gezamenlijk eens worden over welke landen waarvoor verantwoordelijk zijn."

Afstemming is ook belangrijk om natuur te kunnen monitoren. Ieder land doet dat nu op zijn eigen manier. "In ons land houdt een tiental organisaties, zoals Sovon of de Vlinderstichting, natuurgegevens bij. Duitsland heeft veel minder van dit soort ngo's, waardoor er ook veel minder gegevens zijn."

Ook verschilt de manier waarop landen meten. Zweden kijkt bijvoorbeeld hoeveel planten er groeien in een stelsel van vierkante kilometers, terwijl Hongarije dit doet op basis van zeshoeken. "We moeten gezamenlijk als Europese Unie de ontwikkelingen rapporteren. Gaat het goed met de biodiversiteit of niet?" zegt Jongman. Om dat te ondersteunen is vorig jaar het Europees Biodiversiteit Observatie Netwerk (EBONE) van start gegaan.

Het is de Europese bijdrage aan de *Group on Earth Observations Biodiversity Observing System* (GEOBON), een samenwerkingsverband van regeringen en internationale organisaties, opgericht na de VN-top voor duurzame ontwikkeling in Johannesburg in 2002.

De eerder opgestelde kaart van Europese natuur is een belangrijke aanzet geweest voor EBONE. Daarnaast liet het opstellen van de indicatieve kaart zien dat de vorming van het natuurnetwerk op meer problemen stuit dan landgebruik. "De organisatie is een groot knelpunt", zegt EBONE-coördinator Jongman. "Negenentwintig landen moeten tot een gezamenlijke strategie komen. Daarbij hebben we te maken met meer dan honderdtwintig autoriteiten. Spanje heeft bijvoorbeeld zeventien autonome regio's en Duitsland zestien deelstaten met ieder een eigen visie."

Buren

Als een autoriteit een andere visie heeft op natuurbeleid en zich beperkt inzet voor aansluiting op het ecologisch netwerk, verloopt het overleg soms stroef. "Nedersaksen werkt bijvoorbeeld niet actief mee aan het Duitse ecologische netwerk, maar het is wel een belangrijke Nederlandse buur."

Alle landen op dezelfde manier de ontwikkelingen in de natuur laten bijhouden is ook lastig. "Wel kunnen we gezamenlijk doelen opstellen: welke soorten meten we, welke ecosystemen analyseren we, en hoe", zegt Jongman. "Met internationaal opgestelde protocollen en nieuwe technieken voor data-beheer hopen we de gegevens straks als een samenhangend geheel te kunnen presenteren, en niet per land."

Ook andere continenten werken momenteel aan het verbinden van databases en opstellen van richtlijnen. Uiteindelijk moeten deze technieken en systemen als EBONE bijdragen aan een wereldwijd waarnemingssysteem voor biodiversiteit, en zo bijdragen aan de Agenda 21, het uitvoeringsplan van de VN-top voor duurzame ontwikkeling in Rio de Janeiro in 1992, waar de millenniumdoelen op zijn gebaseerd.

Kennisbasis	Inrichting en gebruik groene en blauwe ruimte
Informatie:	www.kennisonline.wur.nl www.ebone.wur.nl
Contact:	Rob.Jongman@wur.nl 0317 - 48 18 24